

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2019 m. kovo 14 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Konkurencija – SESV 101 straipsnis – Žalos, padarytos dėl šiame straipsnyje draudžiamo kartelio, atlyginimas – Už žalos atlyginimą atsakingų ūkio subjektų nustatymas – Juridinių subjektų perėmimas – Sąvoka „įmonė“ – Ekonominio tęstinumo kriterijus“

Byloje C-724/17

dėl *Korkein oikeus* (Aukščiausiasis Teismas, Suomija) 2017 m. gruodžio 19 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2017 m. gruodžio 22 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Vantaan kaupunki

prieš

Skanska Industrial Solutions Oy,

NCC Industry Oy,

Asfaltmix Oy

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurių sudaro kolegijos pirmininkas A. Arabadjiev (pranešėjas), antrosios kolegijos teisėjos pareigas einanti Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotoja R. Silva de Lapuerta, teisėjai E. Levits, M. Berger ir P. G. Xuereb,

generalinis advokatas N. Wahl,

posėdžio sekretorė L. Carrasco Marco, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2019 m. sausio 16 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *Vantaan kaupunki*, atstovaujamo *asianajajat* N. Mickelsson ir O. Hyvönen,
- *Skanska Industrial Solutions Oy*, atstovaujamos *asianajajat* A. P. Mentula ir T. Väätäinen,
- *NCC Industry Oy*, atstovaujamos *asianajajat* I. Aalto-Setälä, M. Kokko, M. von Schrowe ir H. Koivuniemi,

* Proceso kalba: suomių.

- *Asfaltmix Oy*, atstovaujamos *asianajajat S. Hiltunen, A. Laine* ir *M. Blomfelt*,
 - Suomijos vyriausybės, atstovaujamos *J. Heliskoski* ir *S. Hartikainen*,
 - Italijos vyriausybės, atstovaujamos *G. Palmieri*, padedamos *avvocato dello Stato S. Fiorentino*,
 - Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos *B. Majczyna*,
 - Europos Komisijos, atstovaujamos *C. Vollrath, H. Leupold, G. Meessen* ir *M. Huttunen*,
- susipažinęs su 2019 m. vasario 6 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,
priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl SESV 101 straipsnio ir Sąjungos teisės veiksmingumo principo išaiškinimo, atsižvelgiant į Suomijos teisės sistemoje ieškiniams dėl žalos, padarytos pažeidus Sąjungos konkurencijos teisę, atlyginimo taikomas taisykles.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Vantaan kaupunki* (Vantos miestas, Suomija) ginčą su *Skanska Industrial Solutions Oy, NCC Industry Oy* ir *Asfaltmix Oy* dėl žalos, patirtos dėl kartelio Suomijos asfalto rinkoje, atlyginimo.

Teisinis pagrindas

- 3 Remiantis *vahingonkorvauslaki 412/1974* (Įstatymas Nr. 412/1974 dėl žalos atlyginimo) 2 skyriaus 1 straipsniu, asmuo, kuris tyčia arba dėl neatsargumo padarė žalą kitam asmeniui, privalo ją atlyginti.
- 4 To įstatymo 6 skyriaus 2 straipsnyje nustatyta, kad jeigu žalą padarė du ar daugiau asmenų arba jeigu tą pačią žalą turi atlyginti du ar daugiau asmenų, jų atsakomybė yra solidari.
- 5 Pagal Suomijos akcinių bendrovių teisės aktus kiekviena akcinė bendrovė yra atskiras juridinis asmuo, turintis savo turtą ir atsakomybę.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 6 1994–2002 m. Suomijoje buvo įgyvendinamas kartelis asfalto rinkoje (toliau – nagrinėjamas kartelis). Šis kartelis, susijęs su rinkų pasidalijimu, kainomis ir pasiūlymų teikimu, apėmė visą šios valstybės narės teritoriją, taip pat galėjo daryti poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai. Tame kartelyje dalyvavo, be kita ko, *Lemminkäinen Oyj, Sata-Asfaltti Oy, Interasfaltti Oy, Asfalttinelio Oy* ir *Asfaltti-Tekra Oy*.
- 7 2000 m. kovo 22 d. *Asfaltti-Tekra*, kurios pavadinimas 2000 m. lapkričio 1 d. buvo pakeistas į *Skanska Asfaltti Oy*, įsigijo visas *Sata-Asfaltti* akcijas. 2002 m. sausio 23 d. pastaroji bendrovė buvo likviduota pasibaigus savanoriško bankroto procedūrai, per kurią jos komercinė veikla nuo 2000 m. gruodžio 13 d. buvo perduota *Skanska Asfaltti*. Ši bendrovė taip pat dalyvavo nagrinėjamame kartelyje. 2017 m. rugpjūčio 9 d. šios bendrovės pavadinimas buvo pakeistas į *Skanska Industrial Solutions* (toliau – SIS).

- 8 *Interasfaltti* buvo dukterinė bendrovė, kurios 100 % akcinio kapitalo priklausė *Oy Läntinen Teollisuuskatu 15*. 2000 m. spalio 31 d. *NCC Finland Oy* įsigijo visas *Läntinen Teollisuuskatu 15* akcijas. 2002 m. rugsėjo 30 d. *Interasfaltti* buvo prijungta prie *Läntinen Teollisuuskatu 15*, kuri tuo pačiu metu pervadinta į *Interasfaltti*. 2003 m. sausio 1 d. *NCC Finland* suskilo į tris naujas bendroves. Viena iš jų – *NCC Roads Oy* – tapo visų *Interasfaltti* akcijų savininkė. 2003 m. gruodžio 31 d. *Interasfaltti* buvo likviduota pasibaigus savanoriško bankroto procedūrai, per kurią jos komercinė veikla nuo 2003 m. vasario 1 d. buvo perduota *NCC Roads*. 2016 m. gegužės 1 d. pastarosios bendrovės pavadinimas buvo pakeistas į *NCC Industry* (toliau – *NCC*).
- 9 2000 m. birželio 20 d. *Siilin Sora Oy*, kurios pavadinimas 2000 m. spalio 17 d. buvo pakeistas į *Rudus Asfaltti Oy*, įsigijo visas *Asfalttinelio* akcijas. 2002 m. sausio 23 d. *Asfalttinelio* buvo likviduota pasibaigus savanoriško bankroto procedūrai, per kurią jos komercinė veikla nuo 2001 m. vasario 16 d. perduota *Rudus Asfaltti*. 2014 m. sausio 10 d. pastarosios bendrovės pavadinimas pakeistas į *Asfaltmix*.
- 10 2004 m. kovo 31 d. *kilpailuvirasto* (Konkurencijos institucija, Suomija) pasiūlė skirti pinigines sankcijas septynioms bendrovėms. 2009 m. rugsėjo 29 d. sprendimu *Korkein hallinto-oikeus* (Aukščiausiasis administracinis teismas, Suomija), taikydamas ekonominio tęstinumo kriterijų, kurį Teisingumo Teismas pripažįsta savo jurisprudencijoje, skyrė, be kita ko, SIS (už jos pačios veiksmus ir už *Sata-Asfaltti* veiksmus), *NCC* (už *Interasfaltti* veiksmus) ir *Asfaltmix* (už *Asfalttinelio* veiksmus) pinigines sankcijas dėl *kilpailunrajoituslaki* (Konkurencijos apribojimų įstatymas) ir EB 81 straipsnio (dabar – SESV 101 straipsnis) pažeidimo.
- 11 Remdamasis šiuo *Korkein hallinto-oikeus* (Aukščiausiasis administracinis teismas) sprendimu, Vantos miestas, kuris su *Lemminkäinen* buvo sudaręs sutartis dėl fiksuoto dydžio tarifų asfalto sektoriuje 1998–2001 m., 2009 m. gruodžio 2 d. *käräjäoikeus* (Pirmosios instancijos teismas, Suomija) pareiškė SIS, *NCC* ir *Asfaltmix* ieškinį dėl žalos atlyginimo, teigdamas, kad šios trys bendrovės yra solidariai atsakingos už papildomas išlaidas, kurių atliekant asfaltavimo darbus jis turėjo patirti dėl per didelių fiksuoto dydžio tarifų, nulemtų nagrinėjamo kartelio. SIS, *NCC* ir *Asfaltmix* atsikirto, kad nėra atsakingos už teisiškai savarankiškų bendrovių, dalyvavusių šiame kartelyje, padarytą žalą ir kad reikalavimas atlyginti žalą turėjo būti pateiktas per šių bendrovių bankroto procedūras.
- 12 *Käräjäoikeus* (Pirmosios instancijos teismas) priteisė žalos atlyginimą iš SIS – už jos pačios ir *Sata-Asfaltti* veiksmus, iš *NCC* – už *Interasfaltti* veiksmus ir iš *Asfaltmix* – už *Asfalttinelio* veiksmus. Šis teismas padarė išvadą, kad, esant tokiai situacijai, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, asmeniui, nukentėjusiam dėl Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimo, pagal Suomijos žalos atlyginimą reglamentuojančią teisę ir bendrovių teisę iš principo buvo neįmanoma arba pernelyg sudėtinga gauti dėl šio pažeidimo patirtos žalos atlyginimą. Tas teismas manė, kad siekiant užtikrinti SESV 101 straipsnio veiksmingumą reikia taikyti ekonominio tęstinumo kriterijų, priskiriant atsakomybę už šios žalos atlyginimą taip pat, kaip tai daroma skiriant baudas.
- 13 Gavęs apeliacinį skundą *hovioikeus* (Apeliacinis teismas, Suomija) nusprendė, kad, remiantis veiksmingumo principu, negalima paneigti Suomijos civilinės atsakomybės sistemos pagrindinių savybių ir kad, nesant tikslesnės tvarkos ar nuostatų, skiriant baudas taikomo ekonominio tęstinumo kriterijaus negalima taikyti ieškiniams dėl žalos atlyginimo. Todėl tas teismas atmetė Vantos miesto reikalavimus, kiek jie buvo pateikti SIS dėl *Sata-Asfaltti* veiksmų, taip pat bendrovėms *NCC* ir *Asfaltmix*.
- 14 Vantos miestas dėl *hovioikeus* (Apeliacinis teismas) sprendimo pateikė kasacinį skundą *Korkein oikeus* (Aukščiausiasis Teismas, Suomija).
- 15 Pastarasis teismas pažymi, kad Suomijos teisėje nenustatytos atsakomybės už žalą, padarytą dėl Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimo, priskyrimo esant tokiai situacijai, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, taisyklės. Suomijos teisėje įtvirtintos civilinės atsakomybės taisyklės grindžiamos principu, kad už žalos atlyginimą atsako tik tas teisės subjektas, kuris tą žalą sukėlė. Kiek tai susiję su

juridiniai asmenimis, nuo šio principo galima nukrypti, kai galima atmesti juridinio asmens savarankiškumą. Vis dėlto tai įmanoma tik tuo atveju, jeigu atitinkami ūkio subjektai naudojami grupės struktūra, įmonių tarpusavio santykiais arba kurio nors akcininko atliekama represine ar dirbtine kontrole, siekdami išvengti teisinės atsakomybės.

- 16 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, jog iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad visi asmenys turi teisę prašyti atlyginti žalą, patirtą dėl SESV 101 straipsnio pažeidimo, jei yra priežastinis ryšys tarp šios žalos ir minėto pažeidimo, ir kad kiekvienos valstybės narės vidaus teisės sistemoje turi būti nustatytos naudojimosi šia teise taisyklės.
- 17 Vis dėlto iš šios jurisprudencijos aiškiai nematyti, ar tokią žalą atlyginti turintys asmenys turi būti nustatyti tiesiogiai taikant SESV 101 straipsnį, ar remiantis kiekvienos valstybės narės vidaus teisės sistemos taisyklėmis.
- 18 Tuo atveju, jeigu už žalą, padarytos pažeidus SESV 101 straipsnį, atlyginimą atsakingus asmenis reikia nustatyti tiesiogiai taikant šį straipsnį, anot prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo, dar reikia išaiškinti, kokiems asmenims gali būti priskirta atsakomybė už šį pažeidimą.
- 19 Šiuo aspektu atsakingu galima pripažinti arba konkurencijos teisės taisyklės pažeidusį asmenį, arba šias taisykles pažeidusią „įmonę“, kaip ji suprantama pagal SESV 101 straipsnį. Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad tuo atveju, jeigu konkurencijos taisyklės pažeidžia įmonę, kurią sudaro keli juridiniai asmenys, remiantis asmeninės atsakomybės principu, ji turi atsakyti už šį pažeidimą. Pagal šią jurisprudenciją atsakomybę už SESV 101 straipsnio pažeidimą galima priskirti subjektui, tęsusiam šį pažeidimą padariusio subjekto komercinę veiklą, kai pastarojo subjekto nebėra.
- 20 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad tuo atveju, jeigu už žalą, padarytos pažeidus SESV 101 straipsnį, atlyginimą atsakingi asmenys neturi būti nustatyti tiesiogiai taikant šį straipsnį, atsakomybę už nagrinėjamu karteliu padarytą žalą jis turi priskirti remdamasis Suomijos teisės normomis ir Sąjungos teisės veiksmingumo principu.
- 21 Šiuo atžvilgiu tas teismas klausia, ar minėtas principas reiškia, kad atsakomybė už Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimą turi būti priskirta bendrovei, kuri perėmė kartelyje dalyvavusios likviduotos bendrovės kapitalą ir komercinę veiklą. Tada kyla klausimas, ar pagal veiksmingumo principą yra draudžiama tokia nacionalinės teisės norma, kokia aprašyta šio sprendimo 15 punkte, ir, jei taip, ar galima daryti išvadą, kad bendrovės, kuri tęsė kartelyje dalyvavusios bendrovės komercinę veiklą, atsakomybė turi būti pripažinta tik jeigu pirmoji iš šių bendrovių, įsigydama antrosios kapitalą, žinojo arba turėjo žinoti, kad ši buvo padariusi tokį pažeidimą.
- 22 Šiomis aplinkybėmis *Korkein oikeus* (Aukščiausiasis Teismas, Suomija) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
 - „1. Ar šalys, kurios atsako už SESV 101 straipsniui priešingu elgesiu padarytos žalos atlyginimą, turi būti nustatomos tiesiogiai taikant šį straipsnį, ar pagal nacionalinės teisės normas?
 2. Jeigu atlyginti žalą privalančios šalys tiesiogiai nustatomos pagal SESV 101 straipsnį, ar už žalą atlyginimą atsako šalys, kurias apima šiame straipsnyje vartojama sąvoka „įmonė“? Ar nustatant atlyginti žalą privalantį asmenį taikomi tie patys principai, kuriuos Teisingumo Teismas taikė siekdamas bylose dėl piniginių baudų skyrimo nustatyti atsakingus asmenis ir pagal kuriuos atsakomybė gali būti grindžiama visų pirma priklausymu tam pačiam ekonominiam vienetui arba ekonominiu tęstinumu?
 3. Jeigu atlyginti žalą privalančios šalys nustatomos pagal valstybės narės nacionalinės teisės normas, ar nacionalinės teisės normos, pagal kurias bendrovė, įsigijusi visas pagal SESV 101 straipsnį draudžiamame kartelyje dalyvavusios bendrovės akcijas, inicijavo pastarosios bendrovės veiklos

nutraukimą ir tęsė jos ekonominę veiklą, neatsako už žalą, sukeltą antikonkurenciniu veikla nutraukusios bendrovės elgesiu, atlyginimą, net jeigu iš veikla nutraukusios bendrovės būtų praktiškai neįmanoma arba pernelyg sudėtinga išsireikalauti žalą atlyginimą, pažeidžia iš ES teisės kylantį veiksmingumo reikalavimą? Ar veiksmingumo reikalavimas draudžia tokį valstybės narės nacionalinės teisės aiškinimą, pagal kurį atsakomybė susiejama su reikalavimu, kad aprašyto pobūdžio įmonės pertvarkymas turėjo būti įvykdytas neteisėtai arba dirbtinai siekiant išvengti pareigos atlyginti žalą dėl konkurencijos teisės pažeidimo ar kitų nesąžiningų tikslų arba bent jau kad bendrovė, įgyvendindama įmonės pertvarkymą, žinojo arba turėjo žinoti apie konkurencijos teisės pažeidimą?“

Dėl prejudicinių klausimų

- 23 Pirmuoju ir antruoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar SESV 101 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad, esant tokiai situacijai, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, kai visas bendrovių, dalyvavusių pagal tą straipsnį draudžiamame kartelyje, akcijas įsigijo kitos bendrovės, kurios likvidavo šias pirmąsias bendroves ir tęsė jų komercinę veiklą, įsigijusias bendroves galima pripažinti atsakingomis už šiuo karteliu padarytą žalą.
- 24 Šiuo aspektu reikia priminti, kad SESV 101 straipsnio 1 dalis ir 102 straipsnis turi tiesioginį poveikį privačių asmenų tarpusavio santykiams ir sukuria teisės subjektams teises, kurias nacionaliniai teismai turi saugoti (2014 m. birželio 5 d. Sprendimo *Kone ir kt.*, C-557/12, EU:C:2014:1317, 20 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 25 Remiantis suformuota jurisprudencija, visiškai SESV 101 straipsnio veiksmingumui ir, konkrečiai kalbant, jo 1 dalyje nurodyto draudimo veiksmingumui būtų pakenkta, jei ne bet kuris asmuo galėtų prašyti atlyginti žalą, jam padarytą susitarimu ar veiksmais, kurie gali apriboti arba iškreipti konkurenciją (2014 m. birželio 5 d. Sprendimo *Kone ir kt.*, C-557/12, EU:C:2014:1317, 21 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 26 Taigi bet kuris asmuo turi teisę reikalauti atlyginti patirtą žalą, jei tarp tos žalą ir pagal SESV 101 straipsnį draudžiamo kartelio ar veiksmų yra priežastinis ryšys (2014 m. birželio 5 d. Sprendimo *Kone ir kt.*, C-557/12, EU:C:2014:1317, 22 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 27 Žinoma, nesant Sąjungos teisės nuostatų šioje srityje, kiekviena valstybė narė savo teisinėje sistemoje turi nustatyti teisės reikalauti atlyginti žalą, atsiradusią dėl pagal SESV 101 straipsnį draudžiamo kartelio ar veiksmų, įgyvendinimo taisyklės, su sąlyga, kad bus laikomasi lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų (šiuo klausimu žr. 2014 m. birželio 5 d. Sprendimo *Kone ir kt.*, C-557/12, EU:C:2014:1317, 24 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 28 Vis dėlto, kaip generalinis advokatas iš esmės pažymėjo savo išvados 60–62 punktuose, subjekto, turinčio atlyginti dėl SESV 101 straipsnio pažeidimo padarytą žalą, nustatymo klausimą tiesiogiai reglamentuoja Sąjungos teisė.
- 29 Iš tiesų iš SESV 101 straipsnio 1 dalies teksto matyti, kad Sutarčių autoriai šioje nuostatoje nustatė draudimo pažeidimą padariusiam asmeniui apibūdinti pasirinko sąvoką „įmonė“ (šiuo klausimu žr. 2017 m. balandžio 27 d. Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. / Komisija*, C-516/15 P, EU:C:2017:314, 46 punktą).

- 30 Be to, remiantis suformuota jurisprudencija, Sąjungos konkurencijos teisė yra susijusi su įmonių veikla (šiuo klausimu žr. 2007 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *ETI ir kt.*, C-280/06, EU:C:2007:775, 38 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją; taip pat 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *Komisija / Parker Hannifin Manufacturing ir Parker-Hannifin*, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, 39 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 31 Kadangi atsakomybė už žalą, padarytą dėl Sąjungos konkurencijos taisyklių pažeidimų, yra asmeninio pobūdžio, už dėl pažeidimo padarytą žalą turi atsakyti šias taisykles pažeidusi įmonė.
- 32 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad subjektai, turintys atlyginti pagal SESV 101 straipsnį dėl draudžiamo kartelio ar veiksmų padarytą žalą, yra įmonės, kaip jos suprantamos pagal šią nuostatą, dalyvavusios šiame kartelyje ar vykdžiusios šiuos veiksmus.
- 33 Šio aiškinimo nepaneigia per teismo posėdį pateiktas Europos Komisijos argumentas, kad iš 2014 m. lapkričio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/104/ES dėl tam tikrų taisyklių, kuriomis reglamentuojami pagal nacionalinę teisę nagrinėjami ieškiniai dėl žalos, patirtos dėl valstybių narių ir Europos Sąjungos konkurencijos teisės nuostatų pažeidimo, atlyginimo (OL L 349, 2014, p. 1) 11 straipsnio 1 dalies, kurioje nustatyta, jog valstybės narės užtikrina, kad bendrais veiksmais konkurencijos teisę pažeidusios įmonės būtų solidariai atsakingos už konkurencijos teisės pažeidimo padarytą žalą, matyti, kad kiekvienos valstybės narės vidaus teisės sistemoje turi būti nustatyta, kuris subjektas turi atlyginti šią žalą, laikantis lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų.
- 34 Iš tiesų ši Direktyvos 2014/104, kuri, beje, *ratione temporis* netaikoma pagrindinėje byloje nagrinėjamos faktinėms aplinkybėms, nuostata susijusi ne su subjektu, turinčiu atlyginti tokią žalą, nustatymu, o su atsakomybės padalijimu tarp šių subjektų, todėl ji nesuteikia valstybėms narėms įgaliojimų nustatyti tuos subjektus.
- 35 Atvirksčiai, ši nuostata, kaip ir Direktyvos 2014/104 1 straipsnio „Dalykas ir taikymo sritis“ 1 dalies pirmas sakiny, patvirtina, kad už dėl Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimo padarytą žalą atsakingos yra būtent „įmonės“, padariusios šį pažeidimą.
- 36 Tai nurodžius, reikia priminti, kad sąvoka „įmonė“, kaip ji suprantama pagal SESV 101 straipsnį, apima bet kokią ekonominę veiklą vykdančią subjektą, neatsižvelgiant į jo teisinį statusą ir finansavimo būdą (2007 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *ETI ir kt.*, C-280/06, EU:C:2007:775, 38 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 37 Ši sąvoka šiomis aplinkybėmis turi būti suprantama kaip reiškianti ekonominį vienetą, net jeigu teisiniu požiūriu šį ekonominį vienetą sudaro keli fiziniai arba juridiniai asmenys (2017 m. balandžio 27 d. Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. / Komisija*, C-516/15 P, EU:C:2017:314, 48 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 38 Kalbant apie tokią įmonės restruktūrizavimo situaciją, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, kai Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimą padariusio subjekto nebėra, reikia priminti, kad kai tokį pažeidimą padaręs subjektas patiria teisinio ar organizacinio pobūdžio reformas, šie pasikeitimai nebūtinai lemia, kad sukurta nauja įmonė nėra atsakinga už pirmtakės padarytus konkurencijos normų pažeidimus, jei ekonominiu požiūriu abu subjektai sutampa (šiuo klausimu žr. 2007 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *ETI ir kt.*, C-280/06, EU:C:2007:775, 42 punktą; 2013 m. gruodžio 5 d. Sprendimo *SNIA / Komisija*, C-448/11 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2013:801, 22 punktą ir 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *Komisija / Parker Hannifin Manufacturing ir Parker-Hannifin*, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, 40 punktą).

- 39 Taigi asmeninės atsakomybės principui neprieštarauja atsakomybės už pažeidimą priskyrimas bendrovei, prie kurios buvo prijungta pažeidimą padariusi bendrovė, kai pastarosios bendrovės nebėra (2013 m. gruodžio 5 d. Sprendimo *SNIA / Komisija*, C-448/11 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2013:801, 23 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 40 Be to, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad, siekiant veiksmingai įgyvendinti Sąjungos konkurencijos taisykles, gali prireikti atsakomybę už šių taisyklių pažeidimą priskirti šį pažeidimą padariusią įmonę įgijusiam subjektui, kai ta įmonė nustoja egzistuoti dėl to, kad ji prijungiama prie šio subjekto, kuris, kaip perimanti bendrovė, perima jos turtą ir įsipareigojimus, įskaitant jos atsakomybę už Sąjungos teisės pažeidimą (2013 m. gruodžio 5 d. Sprendimo *SNIA / Komisija*, C-448/11 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2013:801, 25 punktą).
- 41 Šiuo aspektu *Asfaltmix* iš esmės teigia: kadangi šio sprendimo 36–40 punktuose priminta jurisprudencija buvo suformuota aplinkybėmis, kai Komisija skyrė baudas pagal 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų [SESV 101 ir 102] straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205) 23 straipsnio 2 dalį, ši jurisprudencija netaikytina ieškiniui dėl žalos atlyginimo, kaip antai nagrinėjamam pagrindinėje byloje.
- 42 Su šiuo argumentu negalima sutikti.
- 43 Iš tiesų, kaip priminta šio sprendimo 25 punkte, kiekvieno asmens teisė reikalauti atlyginti žalą, padarytą dėl pagal SESV 101 straipsnį draudžiamo kartelio ar veiksmų, užtikrina visišką šio straipsnio veiksmingumą, konkrečiai kalbant – jo 1 dalyje įtvirtinto draudimo veiksmingumą.
- 44 Ši teisė sustiprina Sąjungos konkurencijos taisyklių veiksmingumą ir gali atgrasyti nuo dažnai slaptų susitarimų ar veiksmų, galinčių riboti ar iškreipti konkurenciją, ir taip padeda išlaikyti veiksmingą konkurenciją Sąjungoje (2014 m. birželio 5 d. Sprendimo *Kone ir kt.*, C-557/12, EU:C:2014:1317, 23 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 45 Vadinas, kaip generalinis advokatas iš esmės pažymėjo savo išvados 80 punkte, ieškiniai dėl žalos, padarytos pažeidus Sąjungos konkurencijos taisykles, atlyginimo yra neatsiejama šių taisyklių įgyvendinimo sistemos, kuria siekiama nubausti už įmonių antikoncepcinius veiksmus ir jas atgrasyti nuo tokių veiksmų, dalis.
- 46 Taigi, jei įmonės, atsakingos už dėl Sąjungos konkurencijos taisyklių pažeidimo padarytą žalą, galėtų išvengti atsakomybės paprasčiausiai pakeitusios savo tapatybę restruktūrizavimu, perdavimais arba kitomis teisinėmis arba organizacinėmis reformomis, būtų pakenkta šia sistema siekiamam tikslui ir minėtų taisyklių veiksmingumui (pagal analogiją žr. 2007 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *ETI ir kt.*, C-280/06, EU:C:2007:775, 41 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 47 Vadinas, įmonės sąvoka, kaip ji suprantama pagal SESV 101 straipsnį, kuri yra savarankiška Sąjungos teisės sąvoka, negali turėti skirtingos prasmės tuo atveju, kai Komisija skiria baudas pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalį ir kai pareiškiami ieškiniai dėl žalos, padarytos pažeidus Sąjungos konkurencijos taisykles, atlyginimo.
- 48 Pagrindinėje byloje iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo perduotos informacijos matyti, kad SIS, NCC ir *Asfaltmix* įsigijo visas atitinkamai *Sata-Asfaltti*, *Interasfaltti* ir *Asfalttinelio*, dalyvavusių nagrinėjamame kartelyje, akcijas, paskui per 2000, 2001 ir 2003 m. vykusias savanoriško bankroto procedūras perėmė visą atitinkamą šių bendrovių komercinę veiklą ir jas likvidavo.

- 49 Taigi, atrodo (galutinai tai turės įvertinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas į visas reikšmingas aplinkybes), kad ekonominiu požiūriu SIS, NCC ir *Asfaltmix* sutampa su atitinkamai *Sata-Asfaltti*, *Interasfaltti* ir *Asfalttinieliö*, nes pastarosios trys bendrovės nustojo egzistuoti kaip juridiniai asmenys.
- 50 Tokiomis aplinkybėmis darytina išvada, kad SIS, NCC ir *Asfaltmix*, kaip atitinkamai *Sata-Asfaltti*, *Interasfaltti* ir *Asfalttinieliö* teisių ir pareigų perėmėjos, perėmė pastarųjų bendrovių atsakomybę už dėl nagrinėjamo kartelio padarytą žalą dėl to, kad jos, kaip juridiniai asmenys, užtikrino šių bendrovių ekonominį tęstinumą.
- 51 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį ir antrąjį klausimus reikia atsakyti, kad SESV 101 straipsnis turi būti aiškinamas taip, jog, esant tokiai situacijai, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, kai visas bendrovių, dalyvavusių pagal tą straipsnį draudžiamame kartelyje, akcijas įsigijo kitos bendrovės, kurios likvidavo šias pirmąsias bendroves ir tęsė jų komercinę veiklą, įsigijusias bendroves galima pripažinti atsakingomis už šiuo karteliu padarytą žalą.
- 52 Atsižvelgiant į atsakymą į pirmąjį ir antrąjį klausimus, į trečiąjį klausimą atsakyti nereikia.

Dėl prašymo apriboti šio sprendimo poveikį laiko atžvilgiu

- 53 Per teismo posėdį NCC paprašė Teisingumo Teismo apriboti šio sprendimo poveikį laiko atžvilgiu, jeigu jis nuspręstų, kad ekonominio tęstinumo kriterijus taikytinas nustatant asmenis, turinčius atlyginti pažeidus Sąjungos konkurencijos taisykles padarytą žalą.
- 54 Grįsdama savo prašymą NCC teigė, kad tokio aiškinimo negalima numatyti, kad dėl jo šios taisyklės būtų taikomos atgaline data ir kad negalima numatyti jo pasekmių įmonių veiklai.
- 55 Šiuo aspektu reikia priminti, kad pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją Sąjungos teisės normos išaiškinimas, kurį pateikia Teisingumo Teismas, įgyvendindamas pagal SESV 267 straipsnį jam suteiktą jurisdikciją, paaiškina ir patikslina šios normos prasmę ir taikymo sritį, kaip ji turi arba turėjo būti suprantama ir taikoma nuo įsigaliojimo momento. Tuo remiantis darytina išvada, kad taip išaiškintą normą pats teismas gali ir turi taikyti net tiems teisiniams santykiams, kurie atsirado ir buvo nustatyti prieš priimant sprendimą dėl prašymo išaiškinti, jei, be to, įvykdytos sąlygos, leidžiančios kompetentinguose teismuose iškelti bylą dėl šios normos taikymo (2016 m. rugsėjo 22 d. Sprendimo *Microsoft Mobile Sales International ir kt.*, C-110/15, EU:C:2016:717, 59 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 56 Taigi Teisingumo Teismui tik išimtiniais atvejais, taikant bendrąjį teisinio saugumo principą, kuris yra Sąjungos teisės sistemos dalis, gali tekti apriboti suinteresuotųjų asmenų galimybę remtis jo išaiškinta norma ginčijant sąžiningumu grindžiamus teisinius santykius. Kad būtų galima nuspręsti dėl tokio apribojimo, turi būti tenkinami du esminiai kriterijai, t. y. suinteresuotųjų asmenų sąžiningumas ir didelių sunkumų rizika (2016 m. rugsėjo 22 d. Sprendimo *Microsoft Mobile Sales International ir kt.*, C-110/15, EU:C:2016:717, 60 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 57 Konkrečiai kalbant, tokią sprendimo galimybę Teisingumo Teismas taikė tik ypatingomis aplinkybėmis, būtent kai egzistavo sunkių ekonominių pasekmių atsiradimo rizika, ypač kylanti dėl didelio sąžiningai ir remiantis teisės nuostatomis, kurios laikytos teisėtai galiojančiomis, sukurtų teisinių santykių skaičiaus, ir paaiškėjo, jog asmenys ir nacionalinės valdžios institucijos buvo paskatintos elgtis Sąjungos teisės neatitinkančiu būdu dėl su Sąjungos teisės nuostatų taikymo sritimi susijusio objektyvaus ir didelio neaiškumo, prie kurio galbūt prisidėjo ir kitų valstybių narių ar Komisijos elgesys (2016 m. rugsėjo 22 d. Sprendimo *Microsoft Mobile Sales International ir kt.*, C-110/15, EU:C:2016:717, 61 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).

- 58 Nagrinėjamu atveju, kadangi NCC niekaip nepagrindė savo teiginių, ji neįrodė, kad šioje byloje yra tenkinami šio sprendimo 56 punkte nurodyti kriterijai.
- 59 Taigi nereikia apriboti šio sprendimo poveikio laiko atžvilgiu.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 60 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiai teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

SESV 101 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad, esant tokiai situacijai, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, kai visas bendrovių, dalyvavusių pagal tą straipsnį draudžiamame kartelyje, akcijas įsigijo kitos bendrovės, kurios likvidavo šias pirmąsias bendroves ir tęsė jų komercinę veiklą, įsigijusias bendroves galima pripažinti atsakingomis už šiuo karteliu padarytą žalą.

Parašai.